

Kohtuasi C-206/94

[...]

Sotsiaalkindlustus – Töövõimetuks tunnistamine

[...]

EUROOPA KOHTU OTSUS

2. mai 1996*

Kohtuasjas C-206/94,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Bundesarbeitsgerichti (Saksamaa) esitatud taotlus, millega soovitakse saada selles kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

Brennet AG

ja

Vittorio Paletta,

eelotsust nõukogu 14. juuni 1971. aasta määruse (EMÜ) 1408/71 (sotsiaalkindlustuskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate ja nende pereliikmete suhtes (EÜT 1971, L 149 lk 2; ELT eriväljaanne 05/01, lk 35), muudetud nõukogu 2. juuni 1983. aasta määrusega (EMÜ) nr 2001/83 (EÜT L 230, lk 6)) artikli 22 lõike 1 tõlgendamise ning nõukogu 21. märtsi 1972. aasta määruse (EMÜ) nr 574/72 (millega määratakse kindlaks määruse (EMÜ) nr 1408/71 rakendamise kord (EÜT L 74, lk 1; ELT eriväljaanne 05/01, lk 83)) artikli 18 lõigete 1–5 tõlgendamise ja kehtivuse kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president G. C. Rodríguez Iglesias, kodade esimehed C. N. Kakouris, J.-P. Puissochet ja G. Hirsch, kohtunikud G. F. Mancini, F. A. Schockweiler, J. C. Moitinho de Almeida (ettekandja), P. J. G. Kapteyn, J. L. Murray, P. Jann, H. Ragnemalm, L. Sevón ja M. Wathelet,

kohtujurist: G. Cosmas,

kohtusekretär: vanemametnik H. A. Rühl,

---

* Kohtumenetluse keel: saksa.

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- Brennet AG, mida esindas advokaat Jobst-Hubertus Bauer, Stuttgart,
- hr Paletta, keda esindas advokaat Horst Thon, Offenbach,
- Saksa valitsus, keda esindas liidu majandusministeeriumi kõrgem ametnik Ernst Röder,
- Euroopa Liidu Nõukogu, keda esindasid õigustalituse ametnikud Sophia Kyriakopoulou ja Guus Houttuin,
- Euroopa Ühenduste Komisjon, keda esindasid õigustalituse ametnik Maria Patakia ja komisjoni juures tegutsev liikmesriigi ametnik Horstpeter Kreppel,

arvestades kohtuistungil ettekannet,

olles 14. novembri 1995. aasta kohtuistungil ära kuuland suulised märkused, mille esitasid Brennet AG (esindajad: advokaat Jobst-Hubertus Bauer ja advokaat Martin Diller, Stuttgart), Saksa valitsus (esindaja: Ernst Röder), nõukogu (esindajad: Sophia Kyriakopoulou ja Guus Houttuin) ning komisjon (esindajad: Maria Patakia ja Horstpeter Kreppel),

olles 30. jaanuari 1996. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

[...]

Põhjendused

1. Bundesarbeitsgericht esitas 27. aprilli 1994. aasta määrusega, mis saabus Euroopa Kohtusse sama aasta 14. juulil, EÜ asutamislepingu artikli 177 alusel kolm eelotsuse küsimust nõukogu 14. juuni 1971. aasta määruse (EMÜ) 1408/71 (sotsiaalkindlustuskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate ja nende pereliikmete suhtes (EÜT 1971, L 149 lk 2; ELT eriväljaanne 05/01, lk 35, muudetud nõukogu 2. juuni 1983. aasta määrusega (EMÜ) nr 2001/83 (EÜT L 230, lk 6); edaspidi „määrus nr 1408/71“) artikli 22 lõike 1 tõlgendamise ning nõukogu 21. märtsi 1972. aasta määruse (EMÜ) nr 574/72 (millega määratakse kindlaks määruse (EMÜ) nr 1408/71 rakendamise kord (EÜT L 74, lk 1; ELT eriväljaanne 05/01, lk 83)) artikli 18 lõigete 1-5 tõlgendamise ja kehtivuse kohta.

2. Need küsimused kerkisid esile Itaalia kodaniku Paletta ja tema tööandja, Saksamaal asuva äriühingu Brennet (edaspidi „Brennet“) vahelises kohtuvaidluses selle üle, et Brennet keeldus Palettale töövõimetuse ajal palka maksmast, nagu seda nõuab 27. juuli 1969. aasta Lohnfortzahlungsgesetz (Saksa seadus palga maksamise jätkamise kohta) (Bürgerliches Gesetzbuch (Saksa tsiviilseadustik), BGBI. I, lk 946, edaspidi „LFZG“).

3. Vastavalt LFZG-le peab tööandja töötajale, kes pärast teenistusse astumist ei saa töövõimetuse tõttu ning temast mitteolenevatel põhjustel oma tööd teha, maksta töövõimetuse ajal kuni kuus nädalat töötasu.

4. Kohtutoimikust ilmneb, et hr Paletta, tema abikaasa ja kaks last võtsid haiguslehe Brenneti antud puhkuse ajal, 17. juulist kuni 12. augustini 1989, ning Brennet keeldus neile haiguse algusele järgneva kuue esimese nädala jooksul palka maksmast põhjendusel, et ta ei loe endale siduvaks välisriigis tehtud meditsiinilisi järeldusi, mille õigsuses tal on tõsiselt põhjust kahelda.

5. Neil asjaoludel esitas Arbeitsgericht Lörrach, kelle poole selle vaidlusega pöörduti, Euroopa Kohtule mitu eelotsuse küsimust määruse nr 574/72 artikli 18 tõlgendamise kohta.

6. 3. juuni 1992. aasta otsusega kohtuasjas C-45/90: Paletta (EKL 1992, lk I-3423) otsustas Euroopa Kohus, et selle määruse artikli 18 lõikeid 1–4 tuleb tõlgendada nii, et töövõimetuse tekkimise ja selle kestuse arstlik tuvastamine elu- või viibimiskohajärgses asutuses on pädevale asutusele õiguslikult ja faktiliselt siduv, isegi kui see asutus on tööandja, mitte sotsiaalkindlustusasutus, kui see asutus ei lase asjaomast isikut asutuse enda valitud arstil läbi vaadata, nagu on lubatud sama artikli lõikes 5.

7. Sellest vastusest lähtuvalt rahuldab Arbeitsgericht hr Paletta ja tema perekonnaliikmete taotluse. Seda otsust kinnitas apellatsioonistmes Landesarbeitsgericht.

8. Seepeale esitas Brennet Bundesarbeitsgerichtile kassatsioonkaebuse, mis tõi esile hulgaliselt kahtlusi seoses eespool viidatud Paletta kohtuotsuse ulatusega.

9. Esiteks küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas hageja võib tugineda määruse nr 1408/71 artikli 22 lõike 1 punktile a, et saada palka kogu vaidlusaluse töövõimetuse perioodi või selle osa vältel. Tegelikult lubab see säte rahalisi hüvitisi, mille hulka kuulub õigus palga saamisele LFZG järgi, ju ainult siis, kui töötaja olukord "muudab vajalikuks viivitamatu hüvitiste saamise". Pealegi tundub, et kohaldatavad Saksa õigusaktid, mille järgi palka makstakse ainult iga kuu lõpus, välistavad vaidlusaluste hüvitiste viivitamatu saamise.

10. Teiseks märgib eelotsuse taotluse esitanud kohus, et praktikas ei vasta töövõimetustõendid alati tegelikkusele, eriti kui nad on ebaseaduslikult koostatud või saadud. Seda tähelepanekut arvesse võttes on Bundesarbeitsgericht kujundanud kohtupraktika, mille järgi tööandja võib arstitõendi kuritarvitamise korral selle paikapidavuse vaidlustada. Selleks tuleb esitada asjaolud, mis lubavad töövõimetuses tõsiselt kahelda, ning neid tõendada. Nüüd peab töötaja oma töövõimetuse kinnitamiseks täiendavaid tõendeid esitama.

11. Euroopa Kohtu poolt eespool viidatud Paletta kohtuotsuses antud vastus ei võimalda eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates küllalt selgelt vastata küsimusele, kas ja mil määral võib liikmesriigi kohus määruse nr 574/72 artikli 18 kohaldamisel arvesse võtta asjaomase isiku kuritarvitusi.

12. Seoses sellega märgib ta, et kui tööandjal on võimalus esitada tõendeid faktiliste asjaolude kohta, millest võib kas kindlalt või piisava tõenäosusega järeldada, et

töövõimetus ei olnud tegelik, ei ole see vastuolus kõnealuse määruse eesmärkidega. Sellise võimaluse välistamine annaks välismaal haigestunud töötajale eeliseid töötaja ees, kelle haigus avaldub Saksamaal, mis oleks õiguslikult vaieldav, võttes arvesse, et määruse nr 1408/71 eesmärk on selle põhjenduste kohaselt tagada kõigepealt liikmesriikide kõigi kodanike võrdne kohtlemine eri liikmesriikide õigusaktide kohaselt ja seejärel sotsiaalkindlustushüvitised töötajatele ja nende ülalpeetavatele olenemata nende töö- või elukohast.

13. Kolmandaks küsib Bundesarbeitsgericht, ega määruse nr 574/72 artikkel 18 ei riku proportsionaalsuse põhimõtet, kui seda artiklit tuleks tõlgendada nii, et see keelab kuritarvituse tõendamise liikmesriigi kohtus. Artikli 18 eesmärk ei nõua, et tööandjalt võetaks igasugune võimalus esitada tõendeid kuritarvituse kohta, ning taolise kuritarvituse tõendamine ei sea kuidagi ohtu töötajate vaba liikumist, vaid võib takistada hagejal pettuse teel alusetult hüvitisi saada.

14. Neid kahtlusi silmas pidades otsustas Bundesarbeitsgericht kohtuliku arutamise peatada, et esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

"1) Kas määruse EMÜ nr 1408/71 artikli 22 lõiget 1 tuleb arvestades, et selle kohaldamine sõltub hüvitiste viivitamatu saamise vajadusest, tõlgendada nii, et määrus (EMÜ) nr 1408/71 ei kehti töötajale töövõimetusel puhul palga maksmise suhtes tööandja poolt, kui hüvitisi peaks Saksa õigusaktide järgi maksma alles teatava aja (kolme nädala) möödudes töövõimetusel tekkimisest?

2) Kas nõukogu 21. märtsi 1972. aasta määruse (EMÜ) nr 574/72 artikli 18 lõigete 1–4 ja 5 tõlgendus, mille Euroopa Kohus andis oma 3. juuni 1992. aasta otsusega kohtuasjas C-45/90, tähendab, et tööandjal on keelatud esitada tõendeid kuritarvitusega seotud faktiliste asjaolude kohta, millest võib kas kindlalt või piisava tõenäosusega järeldada, et töövõimetus ei olnud tegelik?

3) Kas jaatava vastuse korral teisele küsimusele on nõukogu 21. märtsi 1972. aasta määruse (EMÜ) nr 574/72 artikkel 18 vastuolus proportsionaalsuse põhimõttega (EÜ asutamislepingu artikli 3 B kolmas lõik)?"

Esimene eelotsuse küsimus

15. Selle küsimusega tahab liikmesriigi kohus teada, kas määruse nr 1408/71 artikli 22 lõike 1 punkti a alapunkti ii tuleb tõlgendada nii, et see puudutab siseriiklikke õigusnorme, mille järgi töötajal on töövõimetusel puhul õigus saada teatava aja jooksul palka ka siis, kui palgapäev tuleb alles pärast teatava aja möödumist töövõimetusel tekkimisest.

16. Määruse nr 1408/71 artikli 22 lõike 1 järgi on töötajal, kes vastab pädeva riigi õigusaktide tingimustele õiguse kohta, saada haigus- ning rasedus- ja sünnitushüvitist, ning:

"a) kelle olukord muudab vajalikuks viivitamatu hüvitiste saamise teise liikmesriigi territooriumil viibimise ajal,

...

õigus saada:

i) mitterahalisi hüvitisi, mida pädeva asutuse nimel annab viibimis- või elukohajärgne asutus vastavalt tema poolt kohaldatavatele õigusaktidele, nii nagu oleks see asutus kõnealuse isiku kindlustanud; hüvitiste andmise kestus on siiski reguleeritud pädeva riigi õigusaktidega;

ii) rahalisi hüvitisi, mida annab pädev asutus vastavalt tema kohaldatavatele õigusaktidele. Pädeva asutuse ja viibimiskohajärgse või elukohajärgse asutuse vahelise kokkuleppe alusel võib kõnealuseid hüvitisi anda elukohajärgne asutus pädeva asutuse nimel vastavalt pädeva riigi õigusaktidele."

17. Brenneti arvates saab määruse nr 574/72 artiklile 18, mida kohaldatakse sama määruse artikli 24 alusel töövõimetuse suhtes, kui töötaja viibib muus liikmesriigis kui pädev liikmesriik, tugineda ainult siis, kui täidetud on määruse nr 1408/71 artikli 22 lõike 1 punkti a alapunktis ii sätestatud tingimused. Vastasel korral reguleerib hüvitiste maksmist üksnes pädeva liikmesriigi õigus, käesoleval juhul Saksa õigus.

18. Seoses sellega märgib Brennet, et kui ühenduse seadusandlik võim lisas artikli 22 teksti väljendi "olukord muudab vajalikuks viivitamatu hüvitiste saamise", tahtis ta sellega piirata seal sätestatud mehhanismi rakendamist üksnes hädaolukordadega. Saksa õiguse järgi ei saa palga maksmist nõuda töövõimetuse tekkimisel, vaid sel kuupäeval, kui töölepingu järgi tuleb palka maksta, nimelt iga kuu lõpus. Järelikult ei olnud hr Palettal vaja viivitamatult rahalist hüvitist saada, kuna palka ei oleks ta saanud enne, kui 31. augustil 1989 ehk 24 päeva pärast töövõimetuse algust.

19. Määruse nr 1408/71 artikli 22 lõike 1 punkti a alapunkti ii sellist tõlgendust ei saa vastu võtta.

20. Nagu komisjon õigustatult rõhutas, nõuab see säte, kehtestades tingimuse, et haige olukord peab muutma "vajalikuks viivitamatu hüvitiste saamise", et viivitamatu hüvitise saamise meditsiiniline vajadus oleks tuvastatud. Kuigi see tingimus puudutab vaieldamatult viivitamatult vajalikke "mitterahalisi hüvitisi", eeldab ta ka seda, et taolisel kiireloomulisel juhul võiks asjaomasel isikul olla õigus ka vastavatele "rahalistele hüvitistele", mis, nagu nähtub Euroopa Kohtu praktikast (30. juuni 1966. aasta otsus kohtuasjas 61/65: Vaassen-Göbbels, EKL 1966, lk 377) on peamiselt mõeldud selleks, et korvata haigestunud töötajale töötasu kaotus, ning mille eesmärk on järelikult tagada talle elatis, mis muidu võiks ohtu sattuda.

21. Muide, Brenneti väitest järelduks, et artiklis 22 sätestatud mehhanismi saavad kasutada ainult töötajad, kes haigestuvad vahetult enne palgapäeva. Selline tõlgendus, mis jätaks arvesse võtmata haige vajadused, oleks kõnealuse sätte eesmärkidega vastuolus.

22. Seega tuleb esimesele küsimusele vastata, et määruse nr 1408/71 artikli 22 lõike 1 punkti a alapunkti ii tuleb tõlgendada nii, et see puudutab siseriiklikke õigusnorme, mille järgi töötajal on töövõimetuse puhul õigus saada teatava aja jooksul palka ka siis, kui palgapäev tuleb alles pärast teatava aja möödumist töövõimetuse tekkimisest.

Teine eelotsuse küsimus

23. Eespoole viidatud Paletta kohtuotsuses piirdus Euroopa Kohus määruse nr 574/72 artikli 18 lõigete 1–4 tõlgendamisega, käsitlemata konkreetset selle sätte kuritarvitamist või pettuse eesmärgil kasutamist.

24. Seoses küsimusega, kas liikmesriigi kohus võib juhul, kui asjaomane isik õigusnorme kuritarvitab, vastavalt määruse nr 574/72 artiklile 18 tuvastatud töövõimetuse kahtluse alla seada, tuleb meenutada, et Euroopa Kohtu kohtupraktika kohaselt ei tohi asjaomased isikud ühenduse õigust kuritarvitada ega pettuse eesmärgil kasutada (vt eriti teenuste osutamise vabaduse valdkonnas 3. detsembri 1974. aasta otsust kohtuasjas 33/74: Van Binsbergen, EKL 1974, lk 1299, punkti 13 ja 5. oktoobri 1994. aasta otsust kohtuasjas C-23/93: TV10, EKL 1994, lk I-4795, punkti 21; kaupade vaba liikumise valdkonnas 10. jaanuari 1985. aasta otsust kohtuasjas 229/83: Leclerc jt, EKL 1985, lk 1, punkti 27; töötajate liikumisvabaduse valdkonnas 21. juuni 1988. aasta otsust kohtuasjas 39/86: Lair, EKL 1988, lk 3161, punkti 43; ühise põllumajanduspoliitika valdkonnas 3. märtsi 1993. aasta otsust kohtuasjas C-8/92: General Milk Products, EKL 1993, lk I-779, punkti 21).

25. Kuigi liikmesriikide kohtud võivad seega objektiivsetele asjaoludele tuginedes võtta arvesse asjaomase isiku kuritarvitust või pettust selleks, et vajaduse korral keelata tal viidatud ühenduse õigusnormist tulenevate õiguste kasutamine, tuleb neil tema tegevuse hindamisel võtta arvesse asjaomaste sätete eesmärke.

26. Liikmesriigi kohtu mainitud kohtupraktika kohaldamine, mille järgi töötaja peaks esitama oma arstitõendiga kinnitatud töövõimetuse kohta täiendavaid tõendeid, kui tööandja esitab asjaolud, mis lubavad väidetavas töövõimetuses tõsiselt kahelda, ning neid tõendab, ei ole aga määruse nr 574/72 artikli 18 eesmärgiga kooskõlas. Tegelikult põhjustaks see töötajale, kelle töövõimetus tekib muus liikmesriigis kui pädev liikmesriik, tõendamisraskuseid, mis on just see, mida ühenduse õigusnormidega tahetakse kõrvaldada.

27. Seevastu ei keela see säte tööandjal esitada tõendeid, mille abil liikmesriigi kohus võib vajaduse korral tuvastada, et töötaja on määruse nr 574/72 artikli 18 kohaselt teavitanud oma töövõimetusel ebaseaduslikult või pettusega, olemata tegelikult haige.

28. Seega tuleb teisele küsimusele vastata, et määruse nr 574/72 artikli 18 lõigete 1–5 tõlgendus, mille Euroopa Kohus eespool viidatud Paletta kohtuotsuses andis, ei tähenda, et tööandjal oleks keelatud esitada tõendeid, mille abil siseriiklik kohus võib vajaduse korral tuvastada, et töötaja on eespool viidatud artikli 18 kohaselt teavitanud oma töövõimetusel ebaseaduslikult või pettusega, olemata tegelikult haige.

29. Võttes arvesse teisele eelotsuse küsimusele antud vastust, ei ole kolmandale küsimusele vaja vastata.

Kohtukulud

30. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Saksa valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse see kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

vastates Bundesarbeitsgerichti 27. aprilli 1994. aasta määrusega esitatud küsimustele, otsustab:

1) Määruse nr 1408/71 (sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate ja nende pereliikmete suhtes, muudetud nõukogu 2. juuni 1983. aasta määrusega (EMÜ) nr 2001/83) artikli 22 lõike 1 punkti a alapunkti ii tuleb tõlgendada nii, et see puudutab siseriiklikke õigusnorme, mille järgi töötajal on töövõimetuse puhul õigus saada teatava aja jooksul palka ka siis, kui palgapäev tuleb alles pärast teatava aja möödumist töövõimetuse tekkimisest.

2) Nõukogu 21. märtsi 1972. aasta määruse (EMÜ) nr 574/72 (millega määratakse kindlaks määruse (EMÜ) nr 1408/71 rakendamise kord) artikli 18 lõigete 1–5 tõlgendus, mille Euroopa Kohus andis oma 3. juuni 1992. aasta otsusega kohtuasjas C-45/90: Paletta (EKL 1992, lk I-3423), ei tähenda, et tööandjal oleks keelatud esitada tõendeid, mille abil siseriiklik kohus võib vajaduse korral tuvastada, et töötaja on eespool viidatud artikli 18 kohaselt teavitanud oma töövõimetusest ebaseaduslikult või pettusega, olemata tegelikult haige.

Rodríguez Iglesias

Kakouris

Puissochet

Hirsch

Mancini

Schockweiler

Moitinho de Almeida

Kapteyn

Murray

Jann

Ragnemalm

Sevón

Wathelet

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 2. mail 1996 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias